

'TITIKU BÄ –GBUU

(Le Mariage est un Problème)

DOWLO Némlin Gilbert

Orthographe corrigé

(Corrigé en document PDF Octobre 2008)
© Centre de Traduction et d'Alphabétisation
en langue Bakwé
(C.T.A.B.)
—Touadji II —
B.P. 555, Méagui
Côte d'Ivoire

Bakwé / 1er trimestre 1997 / 50

'TITIKU BÄ –GBUU

(*Le Mariage est un Problème*)

–Gbokui nyuklo nunia kä, 'omä 'ti.

–Joo söwu 'o mi kä 'ηlēgē 'batakalı. 'o mia' nı, –joo 'təro 'ηlēkəkpalaä bätä. –Maa –falä klaa' 'ηlvulo, –mää 'äa –sri 'nyı –pe. 'Nunia nı, 'ηlvulo, 'jää' 'julö nı, 'iibä: «'Na 'ju 'n bibie –mı ji –a –kəere 'na –fa.» 'Julö, 'nyı 'lı –gä –a –tu 'o nya 'kvere –falä 'ä nya bia.

'Omäa' mi nı, –jäsi 'ηlēkəkpala –gbalaa' 'öön nı: «'Na 'ju –ayo, 'na –falä 'a bia. –Maa, –terı –möa', 'ia –tagbülü 'blaa nyüü. –Ama 'to 'üa bätä, 'tamatakö 'ümä –mı –nyı. Üma –nyı –mı 'uun, –ama 'kvee 'uun nyrvgbolu ma 'nyı 'cie –a 'cie, 'ünya –mı 'blaa. –Maa, 'na 'ju o, –jää 'puv, –ama 'to 'üa bätəgba, 'uu –a –paa mlı. 'Pulıgälı nı, Tagbö 'doo bälı, 'oa 'ηlēkayrialö 'ü 'daraa' –Maai 'ö –a –jre. –Maa –nyı 'bata –pasa –yria –o.»

'O mia' 'kasa tagbü 'söölē 'o jrä –plu –tagbö –wäli. 'Üa kälia 'tamatakö. 'O 'toa' 'önya tree 'üün. 'Ünya 'tree 'öön. Tagbülü 'paa

wii ɔ: «'Ju o, 'be -nya ji -nya 'tɔ 'ii kányri,
-jää 'tamatakɔ. 'Mla -käti, -be -ama 'wlara,
amä -gogo 'sasra.» 'ɔnya -nyɪ 'ɔmɪ 'uun.
'Nɪnɪ nɪ, 'juɔ nya 'kʋɛɛ 'uun. 'ɔ 'cɛɛa' 'ua
nyrugɔɔɔ -wäli 'ünyɪ 'jäjɾä 'wu -a.

'ɔ -ma: «-Nyɪ 'mɪ 'na 'tamatakɔ.»
'Köklesa -plu 'crugba 'ü srara 'ɔɔn.

'iibä: «Mi, -jää -na 'crugba 'lee.»

'ɔ mia' 'ɔ 'tɔa' 'ɔa 'crugba 'li, 'bete 'ɔ
'bete: «-A 'jää 'ɲlɛkayriɔɔ 'ü 'daraa' -Maai
le?»

'Ü -ma: «-Jɔɔ 'lee.»

'ɔnya we 'ɔɔn. 'ɔ jia', 'ɔ 'tɔa', 'iibä:
«-Maai; -kä 'mɪ 'tu.»

-Maai -ma nɪ: «'Na 'mugbe -kä 'mɪ
'tu. -Pɪ -na nyufa sɪara.»

-Sɪ paa', -jäsi nyɔɔɔ -gbaa nɪ: «'Na
'ju, 'be -jia' -ɪ nɪ, -mlaai 'tamatakɔ. 'li kányri,
'klʋɛɛ 'n mö. Ama mi jikalɪ nɪ, -sɪ 'doolia
-kɔpu, -sɪ 'doolia -napu, -sɪ 'doolia -fia
-saav. 'li -a -pi ama ji, 'ii 'nemä ji.»

-Maailɔ nɪ, tu mia' -plu 'klʋɛɛ, 'ɔ -ma:
«'Ji 'mä -na 'wli tɛ.»

–Jäsi nyibejulo –gbaa' nu: «'Na
–gbötumɔ, 'na ple 'nyɪ –sisi –a, 'mä mi.»

'Iibäa' –Maai nu: «–Asɪ –mä mimidɛɛ
nu le? –Bakää –nyɪ –saka, 'ɔnya –mɪ 'kplaa.
–Kanyɪ mimisaa –a bä. Bätälä kä 'mlɪ
–preerea' –plu, –kanyɪ mimisaa –a bä.»

'ɔ –ma: «–Bɛ –asɪ –a nu le?»

'Iibäa –Maai: «–Na ple –taaralɪ 'dɔ ji
'mä –na 'wli tɛ.»

'ɔ –ma: «'Inyɪ 'ia 'saa –a bä.»

'Iibäa' –Maai nu: «'Nyüglö 'mä –mɪ
–gba ji –maa –na ple –taaralɪ 'dɔ.»

«–Maai o, putu 'a doro. –Maai o, 'u
'a –gooloku bia. –Maai o, –kɔpu 'a –flɔɔ.
–Maai o, –kɔpu 'a 'bölö. –Maai o, –kɔpu –jɔjɔ
'sesrekä. –Maai o, –napu 'a –ga. –Maai o, 'u
'a –flɔɔɔ. –Maai o, –saav 'a prereku bia, jijri
'sesrekä. 'ɔ –ma ji 'mä –na 'wli tɛ. Jijrili kä
–gu –na ple –taaraalɪ –ju.»

'ɔ tɛa' 'lɪ jie, 'iibä: «Mi nyüköli –maa
'na tua jijitaun 'a 'wlijrä.»

Tu jia' 'ɔ tɔa', 'iibä: «–Aplɛɛ 'julo bä le?
jijrili 'n 'daaa' –a 'plɛɛ 'i bä le?»

'Iibää' 'julo: «-Ju.»

Tva -pleli 'paa wii ɔ: «'Julo kwa' -pi,
-asi -a nu 'ɔɔn le? -Aplɛɛ -a -srörö -a 'bö
'ɔɔn 'wli 'wu le? -Asi 'ɔ 'mlaa 'na 'tamatakɔ,
-maa 'n jre 'saa 'ɔa jājäsri jö pi.»

'Nyɔɔlo nya 'kueɛ jibri 'ɔnya ji 'iin. -Sru
paa' -suwla, 'ɔ -ma: «'Klueɛ 'n mö, 'siri -nva'
-pia', nu 'saa, -a -pi.»

Tu toroa' 'li -gäli, 'iibää' -Maai nu:
«-Mɔ -kaa -mi 'jä, amä fɔ. -Maa ɔma ji, 'bla
'ɔmä -mi 'bla.»

-Maai 'tea' pape -wäli nu, 'ɔ 'balu
sapëgë mlɔɔ, 'ɔ ti 'li tää. Tu jia' täälë 'ɔ
dɔɔwu. 'ɔ 'paa' 'ɔa 'kpata, 'üü mö 'lee.

'Iibä: «'I kä 'mi 'tu.» 'Ü mi, mi ... tu
'cerea' sapëgi -wäli, 'dugba -pitakä.

-Maai 'cerea' 'ɔa ne -wäli, 'dugba saka.
'ɔ 'cerea' -me -wäli, 'nie. -Maai 'cerea' 'ɔa ne
-wäli, 'nie ma. Tu nya 'cere -me -wäli, nänä
-pitakä. -Maa deɛ -kanyɔ 'ɔɔn kälɔ -a tɔ.

-Maai 'cerea' 'ɔa ne -wäli, nänä saka.
'Dee -ka tɔ 'li -Maai. -Maai 'cerea' 'ɛen
-wäli, 'täkä -pitakä 'ää 'mlia flä kpakö.

Tu we ɔ: «-Maai o, -amamä 'tikali mi,

ja 'mɪ 'na 'sapu -o.»

«'Na tu, 'titii -nya -gu 'mɪ 'lee, 'nyaa 'tikali mi. -Maa -jää -na 'sapu -o.» 'O nyra 'ɔa duɔ nya mi. 'Ü mia' nɪ, 'nie bä 'nyufɔ mli, 'ü 'jää bätä 'wu 'lee, -maa, 'ümä 'nie 'pɪɔ nɪ, -gɔɫu 'a -gblooo. -Maai 'a saka. 'Nifɛɛ 'a -Maai fa.

-Gbokui nyukɫɔ 'paa wii ɔ: «'Mɔɔ bää' -Gbokuinyukɫɔ, ɔ 'jää' 'na 'ɲɪɫɫɔ, -be ama 'jraa bätä 'ümää' -yre -gba nɪ, 'a 'ɲɪɫɫɔ nɪ, 'ɔɔ 'Nifɛɛ faa! 'nämä bätää 'mli -a 'jra 'plɔɫɔ.»

'Nie 'ɔ -gblaara 'plɔɫɫɔ -be 'Nifɛɛɛ faa' -Maailɫɔ nɪ, nyɔɔ bäsaa. ɛma mi 'ɛ nō nyɔɔ. -Sri ma pa -suwla, ɛma nämä 'makati 'klɪ mi 'ɛ tɛ 'ɛa 'fu. 'Kä 'ɛ nō nyɔɔ.

'Nifɛɛɛ jia', 'iibä: «'Na -bei dɛplɛɛ -baata -be -gblaara 'nie 'plɔɫɫɔ le?»

'Iibää' -Gpokuinyukɫɔ nɪ: «'Na 'ɲɪɫɫɔ 'n faia' 'na bätä, amä 'nie 'pɪkali mi nɪ, -gɔɫu 'a -gblooo. 'ɲɪɫɫɔ tɔ 'nie 'li. -Bakää ɔma jä nɪ, -a 'jä 'ɔa jäjää nu 'kä 'n fa 'ɔɔn, 'kä 'n -tuvä 'ɔɔn.»

'Iibää' 'Nifɛɛɛ nɪ: «'Ji amä -nɪgbɪ 'pa 'na -wɫajɫɔ, be -mää 'ɔa 'doo 'nyɪ 'ɲɪɫɫɔ bä.

–Ale –ama 'mɔɔɔ 'ɔɔɔn –ka –nämä 'ɲɪɪɪ –a
'jää?»

'Asɪ 'ɛ 'paa, –be 'ɛ 'pala –plɛɪɪ wii:
«–Plɪɪɪ –nämää' –srörö –mäa' –na 'ɲɪɪɪɪ 'jä 'ia
'srɛ amä 'jä.»

–Gbokuinyɔɔɔ ma dɔɔɔwɪɪ: «–Awɛ
Nyɔɔɔva! –Asɪ –a nɪ –a 'jä 'na 'ɲɪɪɪɪ le?» 'Ü
'papaa ...

'ɛ –ma: «'Makati 'kɪɪ 'n mö.» 'ɛ sɔa'
'makati 'kɪɪ, 'ɛ –ma: «'Ji amä –nɪɪɪɪɪ 'pa.»
'Asɪ a 'doo 'ɛ nö –be 'ɛ 'yagba 'ɔɔɔn. –Jää
–Gbokuinyɔɔɔ mia' nɪ, 'ɔ 'a 'Bubuseɛ 'käwala.

'Bubuseɛ –ma: «Nyɔɔɔ 'jää nyɔɔɔ 'wɪɪ 'kä
'ɔ wala 'ɔɔɔn 'kää?»

–Gbokuinyɔɔɔ –ma: «Nyɔɔɔ 'jää nyɔɔɔ
'wɪɪ 'kä 'ɔɔɔɪɪ –gbala 'ɔɔɔn?»

–Jäɪɪ 'Bubuseɛ –gbalaa' 'ɔɔɔn nɪ:
«Nyɔɔɔɔ –nyɔɔɔɔ 'paaa' –nɪɪɪɪɪɪ 'plɔɔɔplɔɔ, 'ɔɔ fa
–na 'ɲɪɪɪɪ. 'Nifɛɛ bäsaa. –Mää 'cɪɪɪɪ nyɔɔɔ –a.
–Maa –tɛɪɪ 'ɔ jaa' –be 'ɔ jöa', fa 'lɪ –a –jraara
'nie, –nya 'Nifɛɛa 'fu cɛɪɪɪ 'järräa. –Ama 'jä
'uun, 'balɪ 'uun.»

–Gbokuinyɔɔɔ jia' –jää 'fulu 'ɔ
'batabata 'ɔ 'jää 'ɔ –sisie.

'E sɔa' 'makatu 'klɪ 'ɛ jia' 'iibä: «Ji, amä
-nɪgbɪ 'pa.»

-Gbokuinyɔklɔ -ma: «'I kä 'mɪ 'tu.»

'Nifɛɛ ma dɔrɔwu: «'Sɪrɪ -mäa' nu
-mäa' -na 'ɲlɔv 'jä -na 'srɛ 'mä 'jä.»

-Gbokuinyɔklɔ ma dɔrɔwu: «-Plulɪ
-mäa' -srörö -mäa' 'saarɪ -na 'bre mi -na 'srɛ
'mä 'jä.»

'Iibäa' 'Nifɛɛ: «'I 'a 'na.» 'E mia' 'niea
'wlugba 'fu 'nyɪ 'lɪ -a bä. 'E -pi -plu -pipi...
'jɪv 'a mi.

'Iibä: «'Na -wlajɔ, -nyɪ 'Nifɛɛa 'fu -a
'jäa? 'N bibie -mɪ -ama dɔrɔ 'uun 'wu, -nyɪ
'mɪ 'uun. -Maa 'mɔɔ 'klaa -na 'ɲlɔv kälɪ.
Amä mi, -bɛ 'mä -mɪ -na 'ɲlɔv -nyɪ.»

-Gbokuinyɔklɔ 'bete ɔ: «-Ii! -Mɔ 'klaa
'na 'ɲlɔv?»

«-Yɛɛ. -Mää -Maai -nyɪ 'daa? -Ama
-nyɪ 'mɪ 'na 'fu -o, -mä 'na -gv kälɪblö, -bɛ
amä 'na bätä mi 'mä -mɪ -na 'ɲlɔv -nyɪ.»
'ɔnya -nyɪ 'Nifɛɛa 'fu.

'E -ma: «Blö 'na -gv kälɪ.» 'E blöa'
'nie 'lɪ dotro, 'Nifuaa bätä 'ü 'tɔrɔ. Nyüülü kä
'fɔ 'Nifuu fafaa', nyüköli 'ü bä.

'A –nyεε 'julo jrä 'ñlëkakpalalo. 'Iibäa' 'ñlëkakpalalo: «Bätälä kä 'mlı –jia', diiri 'ü 'mäa' nu, –ama wala 'ü 'blaa –mı. 'Kä 'ü 'blaa –na 'ñlɔv. –Maa sapëgoolu 'nëmä nu. Sapëjü tää nya 'mı derı præa. –Wäsele kä –gba 'mäa' 'tɔ –be 'mäa' 'koto, 'Nifëe nya 'mı præa. –Maa –ama ji, 'εε –a dɔrɔwɔ. –Maa 'nyü –glɛlɛ –a 'jäärä 'mı –o. –Ama tɛ 'mı 'klɔv 'ünya 'iin jrea 'kä 'ünya –mı 'bla –o.» 'Nınia nı, –jää –wästia 'ü –gbäträ 'kä.

'Nifuu –ma: «Tɛ 'üa –tɔrɔpɔ –a –baalı. –Wäse 'dee bälı –ama 'balı 'εen, 'ɛnya –mı –na bätä faa.» 'ɔ –gblaraa –wɔstia –gblara ... sapëgoolu –ta nyɔfɔ. 'U 'tɔa' –wɔstia jɔlɔa –pɔ 'unya 'koto. 'Nifëe nya præ 'uun. 'ɔ mia' –wɔstia jɔlɔ 'ɔ –a dɔrɔwɔ.

'Iibä: «'Nana –wästälë –gblaraa' 'kä –nyüü 'jä –a 'jä –maa –wästia jɔlɔ kua' –pı 'ɔɔ –dɔrɔwɔv? –Nya –fli 'wɔsɔ. –Maa 'n 'blaaı –mı. 'Kä 'n 'blaa –na 'ñlɔv. Nyɔɔ 'nyı ji ana bätä –a, –be 'ɔmä 'blöö. –Maa –wɔsele –baa' 'lɛ, 'ɛnya –mı –na bätä faa. –Maai! Ji. 'Kpla –na 'ñlɔva 'darɔ. 'Klaa –wäsele kälı.»

'Ü sɔa' 'nie 'lɛ bätä –gba 'ü 'tɔrɔ.

'Ası –Gbokuinyɔklɔ nu 'ɔnya 'jä 'kä

–sui. 'Aie nyɔɔ a 'mä 'ti –be 'ɔ 'jää –sui.

–Ama 'nyi –sui –a 'jä, –ama ja 'ɲɩɩ,
'ɔnyi –wɛ 'ɩ –a 'kä 'ɔ mö.

Communiquez-nous tout problème que vous rencontrerez! Vous nous aidez ainsi à améliorer l'orthographe Bakwé. Merci de votre collaboration.

Inprimé par la
Société Interntionale de Linguistique
08 B.P 857 Abidjan 08, R.C.I.
TÉL: 22-43-14-98